

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VI kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-151-08

Druk nr 1185

Warszawa, 20 października 2008 r.

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

- o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanej regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Ponadto uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

(-) Donald Tusk

U S T A W A

z dnia

o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników

Art. 1. W ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291, Nr 67, poz. 411 i Nr 70, poz. 416) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 3 po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:

„2a. Objęcie ubezpieczeniem na wniosek następuje od dnia wskazanego we wniosku o objęcie ubezpieczeniem, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym wniosek został złożony.”;

2) art. 3a otrzymuje brzmienie:

„Art. 3a. 1. Ubezpieczenie ustaje od dnia następującego po dniu, w którym ustały okoliczności uzasadniające podleganie ubezpieczeniu, z zastrzeżeniem ust. 3.

2. Ubezpieczenie na wniosek ustaje także:

1) od dnia wskazanego w oświadczeniu ubezpieczonego, nie wcześniej jednak niż od dnia, w którym to oświadczenie zostało złożone Kasie, albo

2) od pierwszego dnia okresu ubezpieczenia, za który składka nie została opłacona.

3. Jeżeli wraz z ustaniem okoliczności uzasadniających podleganie ubezpieczeniu z mocy ustawy następują okoliczności uzasadniające objęcie ubezpieczeniem na wniosek, ubezpieczenie istniejące z mocy ustawy ustaje od dnia następującego po dniu, w którym ubezpieczonemu doręczono decyzję stwierdzającą ustanie ubezpieczenia z mocy ustawy.

4. Jeżeli złożony został wniosek o rentę lub emeryturę, obowiązek ubezpieczenia ustaje od dnia następującego po dniu, w którym wydana została decyzja o przyznaniu świadczenia, jednak nie wcześniej niż od dnia, w którym ubezpieczony nabył to prawo.”;
- 3) w art. 4 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
- „2. Obowiązek opłacenia składki powstaje od dnia, w którym powstało ubezpieczenie, a ustaje od dnia, w którym ustało ubezpieczenie.”;
- 4) w art. 5a ust. 5 i 6 otrzymują brzmienie:
- „5. Niezachowanie terminu złożenia oświadczenia, o którym mowa w ust. 1 pkt 1, jest równoznaczne z ustaniem ubezpieczenia od dnia rozpoczęcia wykonywania pozarolniczej działalności gospodarczej lub współpracy przy tej działalności.
 6. Niezachowanie terminu złożenia zaświadczenia, o którym mowa w ust. 4, jest równoznaczne z ustaniem ubezpieczenia z dniem, do którego rolnik lub domownik obowiązany był złożyć zaświadczenie w Kasie, chyba że ten rolnik lub domownik zaprzestał prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w sposób trwały lub okresowy przed upływem terminu na złożenie tego zaświadczenia.”;
- 5) w art. 8:
- a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
 - „1. Za każdego ubezpieczonego opłaca się miesięczną składkę w równej wysokości, z zastrzeżeniem ust. 3.”,
 - b) po ust. 2 dodaje się ust. 2a w brzmieniu:
 - „2a. W przypadku gdy okres podlegania ubezpieczeniu wypadkowemu, chorobowemu i macierzyńskiemu jest krót-

szy niż miesiąc, wysokość składki oblicza się proporcjonalnie do liczby dni podlegania temu ubezpieczeniu.”,

- c) uchyla się ust. 3a,
 - d) ust. 4 otrzymuje brzmienie:
 - „4. Prezes Kasy ogłasza w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, ustaloną przez Radę Rolników, wysokość miesięcznej składki na jeden lub kilka kolejnych kwartałów, co najmniej 14 dni przed pierwszym dniem danego kwartału. Wysokość ta może być ustalona kwotowo – i korygowana w przypadku zmiany wysokości emerytury podstawowej – albo za pomocą określonego procentu emerytury podstawowej.”;
- 6) w art. 16:
- a) w ust. 2 pkt 2 otrzymuje brzmienie:
 - „2) osobę, która podlegała ubezpieczeniu jako rolnik i zaprzestała prowadzenia działalności rolniczej, nie nabywając prawa do emerytury lub renty z ubezpieczenia, jeżeli podlegała ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 12 lat i 6 miesięcy.”,
 - b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:
 - „3. Przepisów ust. 1 oraz ust. 2 pkt 1 i 2 nie stosuje się do osoby, która podlega innemu ubezpieczeniu społecznemu lub ma ustalone prawo do emerytury lub renty, lub ma ustalone prawo do świadczeń z ubezpieczeń społecznych.”;
- 7) w art. 17:
- a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
 - „1. Składka miesięczna za każdego ubezpieczonego wynosi 10 % emerytury podstawowej.”,

b) dodaje się ust. 3 – 5 w brzmieniu:

- „3. W przypadku gdy okres podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu jest krótszy niż miesiąc, wysokość składki oblicza się proporcjonalnie do liczby dni podlegania ubezpieczeniu w tym miesiącu.
4. Rolnik, którego gospodarstwo rolne obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 50 ha przeliczeniowych, opłaca dodatkową składkę miesięczną w wysokości:
 - 1) 12 % emerytury podstawowej – w przypadku gdy gospodarstwo rolne obejmuje obszar użytków rolnych do 100 ha przeliczeniowych;
 - 2) 24 % emerytury podstawowej – w przypadku gdy gospodarstwo rolne obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 100 ha przeliczeniowych do 150 ha przeliczeniowych;
 - 3) 36 % emerytury podstawowej – w przypadku gdy gospodarstwo rolne obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 150 ha przeliczeniowych do 300 ha przeliczeniowych;
 - 4) 48 % emerytury podstawowej – w przypadku gdy gospodarstwo rolne obejmuje obszar użytków rolnych powyżej 300 ha przeliczeniowych.
5. W przypadku zmiany obszaru użytków rolnych gospodarstwa rolnego powodującego zmianę wymiaru dodatkowej składki miesięcznej, o której mowa w ust. 4, rolnikowi obowiązanemu do opłacania tej składki wydaje się decyzję w tej sprawie.”;

8) w art. 19:

a) w ust. 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 25 lat, z uwzględnieniem art. 20.”,

b) w ust. 2 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 30 lat;”,

c) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Jeżeli zaprzestanie prowadzenia działalności rolniczej jest spowodowane wywłaszczeniem gruntów wchodzących w skład gospodarstwa rolnego, ich zbyciem na cel uzasadniający wywłaszczenie albo trwałym wyłączeniem, zgodnie z obowiązującymi przepisami, użytków rolnych z produkcji rolniczej z przyczyn niezależnych od rolnika, warunek przewidziany w ust. 2 pkt 2 uważa się za spełniony, jeżeli rolnik podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 12 lat i 6 miesięcy.”;

9) w art. 21:

a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Warunek podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez wymagany okres uważa się za spełniony, jeżeli okres ubezpieczenia emerytalno-rentowego ubezpieczonego wynosi co najmniej:

1) rok – jeżeli całkowita niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym powstała w wieku do 20 lat;

2) 2 lata – jeżeli całkowita niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym powstała w wieku powyżej 20 lat do 22 lat;

- 3) 3 lata – jeżeli całkowita niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym powstała w wieku powyżej 22 lat do 25 lat;
- 4) 4 lata – jeżeli całkowita niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym powstała w wieku powyżej 25 lat do 30 lat;
- 5) 5 lat – jeżeli całkowita niezdolność do pracy w gospodarstwie rolnym powstała w wieku powyżej 30 lat.”,

b) ust. 8 otrzymuje brzmienie:

„8. Okres 5 lat, o których mowa w ust. 2 pkt 5, powinien przypadać w okresie ostatnich 10 lat przed złożeniem wniosku o przyznanie renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy.”;

10) art. 21a otrzymuje brzmienie:

„Art. 21a. Przy ustalaniu liczby lat podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu dodaje się poszczególne okresy podlegania ubezpieczeniu obejmujące lata, miesiące i dni. Okresy niepełnych miesięcy podlegania ubezpieczeniu oblicza się w dniach. Sumę dni zamienia się na miesiące, przyjmując za miesiąc 30 dni kalendarzowych; sumę miesięcy zamienia się na lata, przyjmując pełne 12 miesięcy za jeden rok.”;

11) w art. 25 ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. Jeżeli uprawniony do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy podlegał ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu łącznie z okresami, o których mowa w ust. 2 i 2a, krócej niż przez 5 lat, przyjmuje się, że okres opłacania składki wynosi 5 lat.”;

12) w art. 36 w ust. 1 po pkt 1 dodaje się pkt 1a i 1b w brzmieniu:

- „1a) zmiany warunków ubezpieczenia, a także stwierdzenia obowiązku opłacania składki, o której mowa w art. 17 ust. 2;
- 1b) stwierdzenia obowiązku opłacania dodatkowej składki miesięcznej, o której mowa w art. 17 ust. 4;”;

13) w art. 39 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

- „4. W razie zmiany stanu faktycznego lub stanu prawnego, na podstawie którego wydano decyzję o ustaleniu podlegania ubezpieczeniu, wydaje się nową decyzję w tej sprawie. Jeżeli jednak zmianie ulegnie jedynie wysokość miesięcznych składek, rolnikowi obowiązanemu do ich opłacania doręcza się informację w tej sprawie.”.

Art. 2. Przy ustalaniu liczby lat podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu określone w ustawie, o której mowa w art. 1, w okresach przypadających przed dniem 1 stycznia 2009 r., zalicza się cały kwartał, w którym powstało ubezpieczenie; to samo dotyczy kwartału, w którym ubezpieczenie ustało. Poszczególne okresy podlegania ubezpieczeniu obejmujące kwartały dodaje się, przyjmując 4 kwartały za jeden rok. Okresy niepełnych lat oblicza się w miesiącach, przyjmując, że jeden kwartał to 3 miesiące, a 12 miesięcy to jeden rok.

Art. 3. 1. Składka miesięczna na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie, o którym mowa w ustawie wymienionej w art. 1, w pierwszym kwartale 2009 r. wynosi jedną trzecią wysokości składki kwartalnej obowiązującej w ostatnim kwartale 2008 r. ogłoszonej w trybie określonym w art. 8 ust. 4 ustawy wymienionej w art. 1.

2. Począwszy od drugiego kwartału 2009 r. wysokość składki, o której mowa w ust. 1, ogłasza się w trybie określonym w art. 8 ust. 4 ustawy wymienionej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą.

Art. 4. 1. Informację o wysokości składki miesięcznej, o której mowa w art. 39 ust. 4 ustawy wymienionej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, doręcza się rolnikowi obowiązanyemu do jej opłacenia w terminie do dnia 28 lutego 2009 r.

2. Decyzje o stwierdzeniu obowiązku opłacania dodatkowej składki miesięcznej, o której mowa w art. 17 ust. 4 ustawy wymienionej w art. 1, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, wydaje się w terminie do dnia 28 lutego 2009 r. W decyzji określa się wymiar dodatkowej składki miesięcznej.

3. Składki, o których mowa w ust. 1 i 2, za pierwszy kwartał 2009 r. opłaca się w terminie do dnia 31 marca 2009 r.

Art. 5. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2009 r.

UZASADNIENIE

Celem projektowanej zmiany ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników jest zwiększenie udziału niektórych ubezpieczonych w finansowaniu wydatków na świadczenia emerytalno-rentowe.

Charakterystyczną cechą obecnego ubezpieczenia emerytalno-rentowego jest nierównomierne obciążenie składką dochodów z produkcji rolniczej. Rolnicy ubezpieczeni w tym systemie opłacają bowiem jednakową składkę bez względu na dochód osiągnięty z gospodarstwa rolnego. Składka jest bardzo dużym obciążeniem dla gospodarstw o niskim poziomie dochodów z produkcji rolniczej, natomiast stanowi niewielki odsetek dochodów dla gospodarstw o znacznym dochodzie. Składka w równej wysokości dla wszystkich ubezpieczonych uruchamia zatem niekorzystny mechanizm redystrybucji socjalnej. Wszyscy ubezpieczeni otrzymują bowiem świadczenia emerytalne w porównywalnej wysokości. Oznacza to, że system w jednakowym stopniu dotuje rolników osiągających niskie dochody i tych, których stać na większy udział w finansowaniu świadczenia emerytalnego. Niekwestionowane jest obecnie wprowadzenie rozwiązania polegającego na zróżnicowaniu składki, przy czym dotacja z budżetu państwa powinna być kierowana do tych ubezpieczonych, którzy osiągają niskie dochody i nie stać ich na sfinansowanie ubezpieczenia społecznego.

Dlatego proponuje się obciążyć zwiększoną składką na ubezpieczenie emerytalno-rentowe rolników prowadzących działalność rolniczą na dużą skalę, tj. prowadzących gospodarstwa rolne, których obszar użytków rolnych przekracza 50 ha przeliczeniowych. Gospodarstwa rolne o powierzchni 50 ha użytków rolnych i więcej zaliczane są przez Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej (IERiGŻ), który zajmuje się między innymi badaniem dochodowości w gospodarstwach rolnych, do gospodarstw bardzo dużych. Z analizy opracowanych przez IERiGŻ wyników standardowych uzyskanych przez indywidualne gospodarstwa rolne uczestniczące w polskim FADN (System zbierania i wykorzystywania danych rachunkowych w gospodarstwach rolnych) w 2006 r. wynika, że najwyższy dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego w przeliczeniu na osobę pełnozatrudnioną nieopłaconą (jednostka przeliczeniowa pracy rodziny) w tej grupie gospodarstw był najwyższy. Dlatego też uznano, iż rolnicy prowadzący działalność rolniczą w gospodarstwach rolnych, których obszar użytków rol-

nych przekracza 50 ha przeliczeniowych mogą bez uszczerbku dla prowadzonej działalności opłacać za siebie i małżonka (który w zakresie ubezpieczenia i świadczeń jest traktowany tak samo jak rolnik) wyższe składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe. Dla tej grupy ubezpieczonych składka na ubezpieczenie emerytalno-rentowe wzrośnie o 100 % do prawie 500 %, a więc z punktu widzenia indywidualnego uczestnika systemu bardzo znacząco.

W projektowanej ustawie proponuje się, aby składka miesięczna (podstawowa) za każdego ubezpieczonego na ubezpieczenie emerytalno-rentowe wynosiła 10 % kwoty najniższej emerytury, czyli nominalnie w takiej wysokości, jak w obecnym stanie prawnym, który określa tę stawkę w okresie kwartalnym. Do czasu zmiany wysokości najniższej emerytury (waloryzacji) składka podstawowa wynosić będzie 63,63 zł miesięcznie, ponieważ od dnia 1 marca 2008 r. najniższa emerytura wynosi 636,29 zł.

W przypadku rolników prowadzących gospodarstwa rolne o obszarze powyżej 50 ha przeliczeniowych użytków rolnych składka będzie zwiększona dodatkowo o:

- 12 % kwoty najniższej emerytury w przypadku gospodarstw o obszarze 50 – 100 ha przeliczeniowych użytków rolnych, tj. o 76,40 zł,
- 24 % kwoty najniższej emerytury w przypadku gospodarstw o obszarze 100 – 150 ha przeliczeniowych użytków rolnych, tj. o 152,70 zł,
- 36 % kwoty najniższej emerytury w przypadku gospodarstw o obszarze 150 – 300 ha przeliczeniowych użytków rolnych, tj. o 229,10 zł,
- 48 % kwoty najniższej emerytury w przypadku gospodarstw o obszarze powyżej 300 ha przeliczeniowych użytków rolnych, tj. o 305,40 zł.

W celu zróżnicowania składki dodatkowej wzięto następujące parametry: wysokość składki finansującej najniższe świadczenie emerytalne przy 28-letnim okresie ubezpieczenia w KRUS – 374,8 zł, wysokość minimalnej składki na ubezpieczenie emerytalne i ubezpieczenia rentowe dla osób prowadzących działalność gospodarczą ubezpieczonych w ZUS – 456,9 zł oraz dane dotyczące szacunkowych dochodów z działalności rolniczej. Natomiast do określenia progów tej składki – powierzchnie gospodarstw rolnych ogólnie przyjęte na potrzeby statystyki, przy czym składka dodatkowa na najwyższym i jednocześnie jednolitym poziomie została ustalona dla rolników prowadzących gospodarstwa rolne o obszarze powyżej 300 ha, gdyż ta grupa gospodarstw wy-

kracza poza definicję gospodarstwa rodzinnego określoną w przepisach ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego. Intencją jest, aby składka na ubezpieczenie emerytalno-rentowe rolników na najwyższym poziomie, z jednej strony nie przekroczyła składki samofinansującej świadczenie, gdyż podwyższenie składek nie będzie miało wpływu na wzrost świadczeń emerytalno-rentowych z ubezpieczenia, a z drugiej strony była nieco niższa niż składka wnoszona w systemie powszechnym. Do porównań przyjęto wyłącznie składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, gdyż w systemie rolnym ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie jest finansowane wyłącznie ze składek rolników bez udziału dotacji budżetowej.

Dla osób prowadzących podwójną działalność – rolniczą i pozarolniczą – miesięczna składka podstawowa wynosiłaby tak jak dotychczas dwukrotność składki, a więc 20 % kwoty najniższej emerytury.

Za domowników, bez względu na wielkość gospodarstwa, składka będzie opłacana w podstawowej wysokości, czyli na poziomie obecnym. Wynika to w szczególności z braku podstaw do zmiany statusu tej grupy ubezpieczonych. Domownik jest bowiem osobą pracującą na rzecz rolnika i pod jego kierunkiem. Płatnikiem składek za domownika jest rolnik. Według danych KRUS, liczba domowników zaangażowanych w prace w gospodarstwach powyżej 50 ha przeliczeniowych wynosi niespełna 2 tys. w ogólnej liczbie 147 tys. ubezpieczonych domowników.

Plusy przyjęcia takiego rozwiązania to łatwość i szybkość wprowadzenia rozwiązania w życie, brak konieczności dodatkowego zatrudniania personelu do obsługi systemu, możliwość obliczenia skutków finansowych.

Konsekwencją przyjętego rozwiązania jest zmiana sposobu naliczania składki z kwartalnej na miesięczną, przy czym opłacanie składki przez rolnika pozostaje nadal w układzie kwartalnym. Taki sposób naliczania składki będzie adekwatny do faktycznego okresu podlegania ubezpieczeniu. Poza tym jest to konstrukcja obowiązująca w systemie powszechnym oraz w przepisach Unii Europejskiej. W związku z odejściem od kwartalnego liczenia okresów ubezpieczenia i nierozdzielnej kwartalnej składki zaistniała konieczność zmiany redakcji niektórych przepisów ustawy – art. 1 pkt 9 – 11 projektu – gdzie kwartały podlegania ubezpieczeniu zamieniono na lata. Okresy niepełnych miesięcy podlegania ubezpieczeniu obliczane będą w dniach. Sumę dni zamieniać

się będzie na miesiące, przyjmując za miesiąc 30 dni kalendarzowych; sumę miesięcy zamieniać się będzie na lata, przyjmując pełne 12 miesięcy za jeden rok.

Szacuje się, na podstawie danych Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, że liczba ubezpieczonych (rolników i ich małżonków), którzy objęci zostaną podwyższoną składką na ubezpieczenie emerytalno-rentowe w 2009 r. nie przekroczy 15,5 tys., czyli obejmie około 1 % ubezpieczonych. Obecnie w KRUS ubezpieczonych jest około 1,6 mln osób (rolników, ich małżonków i domowników). Szacuje się, że liczba ubezpieczonych, których dotknie wyższa składka na ubezpieczenie emerytalno-rentowe w proponowanych progach obszarowych, będzie się kształtować odpowiednio: w grupie gospodarstw rolnych o obszarze od 50 do 100 ha przeliczeniowych – ok. 11 tys. osób, w obszarze od 100 do 150 ha przeliczeniowych – ok. 1 700 osób, od 150 do 300 ha przeliczeniowych – ok. 1700 osób i powyżej 300 ha przeliczeniowych – ok. 940 osób.

Jak mogą się zwiększyć wpływy do Funduszu Emerytalno-Rentowego w skali rocznej z tytułu podwyższenia składek dla niektórych ww. ubezpieczonych, przedstawia poniższe zestawienie tabelaryczne.

Tabela. Szacowane roczne zwiększenie wpływów do Funduszu Emerytalno-Rentowego z tytułu projektowanej podwyżki składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe dla niektórych ubezpieczonych

w tys. zł

	Obecny stan prawny	Proponowane rozwiązanie
Minimalna emerytura obowiązująca w okresie styczeń - luty 2009 r.		636,29 zł
Minimalna emerytura obowiązująca w okresie marzec - grudzień 2009 r. (szacunek)		672,56 zł

Zmiana zawarta w przedmiotowym projekcie w art. 1 pkt 5 lit. c (uchylenie w art. 8 ust. 3a) ma na celu wyeliminowanie postaw roszczeniowych ze strony rolników prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą z tytułu świadczenia odszkodowawczego za wypadek przy pracy związanej z pozarolniczą działalnością gospodarczą. Osobom

podlegającym ubezpieczeniu społecznemu rolników, które prowadzą pozarolniczą działalność gospodarczą, przysługują wyłącznie świadczenia związane z ryzykiem prowadzenia działalności rolniczej. W związku z tym nie powinni płacić podwójnej składki na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie. Jest to również jedna z metod zachęcających do tego, aby osoby prowadzące podwójną działalność – rolniczą i pozarolniczą gospodarczą – decydowały się jednak na podleganie ubezpieczeniu powszechnemu w ZUS, gdzie oferowany jest pełny katalog świadczeń związany z ryzykiem prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej. W systemie rolnym zawsze istnieje bowiem możliwość ubezpieczenia się od wypadków przy pracy rolniczej dobrowolnie, nawet jeżeli z racji wykonywania innej niż rolnicza zarobkowej pracy te osoby są ubezpieczone w ZUS.

W projekcie ustawy (art. 2) określono również zasadę obliczania okresu podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu w odniesieniu do okresów przypadających przed proponowanym dniem wejścia w życie ustawy. Uregulowano również (art. 3) możliwość płynnego przejścia z zasady obliczania składek kwartalnych na ubezpieczenie wypadkowe, chorobowe i macierzyńskie na zasadę ich wymiaru w okresie miesięcznym.

Art. 4 projektu ustawy reguluje kwestie dotyczące stwierdzenia, w drodze decyzji administracyjnej, w określonym terminie, obowiązku opłacania dodatkowej składki miesięcznej przez osoby, które po wejściu w życie projektowanej ustawy będą obowiązane do jej opłacania. W decyzji zostanie określony wymiar dodatkowej składki miesięcznej. Przepis ten reguluje również sposób powiadomienia płatników składek o zmianie zasady obliczania składek z kwartalnej na miesięczną. Składki nadal będą opłacane kwartalnie.

Projekt ustawy wychodzi naprzeciw oczekiwaniom organizacji społeczno-zawodowych oraz związków zawodowych rolników. W ramach uzgodnień społecznych projekt ustawy był konsultowany między innymi z Radą Ubezpieczenia Społecznego Rolników. Rada pozytywnie oceniła propozycję dotyczącą zróżnicowania składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe i zaproponowała jednocześnie, aby zróżnicowanie wysokości składek znalazło odzwierciedlenie w zróżnicowaniu świadczeń.

Proponuje się, aby przepisy projektowanej ustawy weszły w życie z dniem 1 stycznia 2009 r.

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej.

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414) projekt ustawy został udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej. Od dnia udostępnienia projektu w Biuletynie Informacji Publicznej żaden podmiot nie zgłosił zainteresowania pracami nad projektem w trybie art. 7 ustawy o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa.

Projekt nie zawiera norm technicznych w rozumieniu przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie sposobu funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 2039, z późn. zm.), w związku z tym nie podlega notyfikacji.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Podmioty, na które oddziałują projektowane regulacje

Zakres regulacji projektowanej ustawy dotyczy osób podlegających ubezpieczeniu społecznemu rolników.

W projekcie przewiduje się, że podwyższenie składek będzie dotyczyło rolników prowadzących działalność rolniczą w gospodarstwach rolnych, których obszar użytków rolnych przekracza 50 ha przeliczeniowych. Badania IERiGŻ wskazują, że najwyższy dochód z rodzinnego gospodarstwa rolnego w przeliczeniu na osobę pełnozatrudnioną nieopłaconą, osiągany jest w tej grupie gospodarstw.

Szacuje się, że zwiększoną składką obejmie się około 15,5 tys. osób, czyli około 1 % ubezpieczonych, w tym w grupie gospodarstw rolnych o obszarze:

- 1) od 50 do 100 ha przeliczeniowych użytków rolnych – ok. 11 tys. osób,
- 2) od 100 do 150 ha przeliczeniowych użytków rolnych – ok. 1 700 osób,
- 3) od 150 do 300 ha przeliczeniowych użytków rolnych – ok. 1 700 osób,
- 4) powyżej 300 ha przeliczeniowych użytków rolnych – ok. 940 osób.

2. Konsultacje społeczne

Projekt ustawy został przekazany do zaopiniowania następującym związkom zawodowym i organizacjom społecznym:

- 1) Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”,
- 2) Krajowej Radzie Izb Rolniczych,
- 3) Krajowemu Związkowi Rolników, Kółek i Organizacji Rolniczych,
- 4) NSZZ RI „Solidarność”,
- 5) Związkowi Zawodowemu Centrum Narodowe Młodych Rolników,
- 6) Federacji Związków Pracodawców-Dzierżawców i Właścicieli Rolnych,
- 7) Związkowi Zawodowemu Rolnictwa „Samoobrona”,
- 8) Związkowi Zawodowemu Rolników „Ojczyzna”,
- 9) Związkowi Zawodowemu Rolników Rzeczypospolitej „SOLIDARNI”,
- 10) Ogólnopolskiemu Porozumieniu Związków Zawodowych Rolników i Organizacji Rolniczych,
- 11) Federacji Branżowych Związków Producentów Rolnych,
- 12) Radzie Ubezpieczenia Społecznego Rolników,
- 13) Forum Związków Zawodowych,
- 14) Ogólnopolskiemu Porozumieniu Związków Zawodowych,
- 15) Business Center Club,
- 16) Konfederacji Pracodawców Polskich,
- 17) Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych „Lewiatan”.

Opinie i uwagi dotyczące przedmiotowego projektu zgłosili:

- 1) NSZZ RI „Solidarność”,
- 2) Związek Zawodowy Rolnictwa „Samoobrona”,
- 3) Związek Zawodowy Rolników „Ojczyzna”,
- 4) Krajowa Rada Izb Rolniczych,
- 5) Federacja Branżowych Związków Producentów Rolnych,

- 6) Rada Ubezpieczenia Społecznego Rolników,
- 7) Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych,
- 8) Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych „Lewiatan”,
- 9) Krajowa Rada Spółdzielcza.

Organizacje i związki zawodowe rolnicze pozytywnie zaopiniowały zróżnicowanie składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe rolników w zależności od wielkości gospodarstwa rolnego oraz wielkość progową gospodarstwa rolnego (ponad 50 ha użytków rolnych), od której składka za rolników prowadzących te gospodarstwa będzie wzrastać. Jedynie NSZZ RI „Solidarność” jest przeciwny podwyższaniu składek dla gospodarstw poniżej 100 ha. Pozytywnie oceniana również była propozycja zwiększenie „kwoty granicznej” warunkującej dostęp do systemu ubezpieczenia społecznego rolników dla osób prowadzących podwójną działalność – rolniczą i pozarolniczą gospodarczą. Ostatecznie decyzją Rady Ministrów zrezygnowano z propozycji zwiększenia „kwoty granicznej”.

Jednakże całościowo projekt ustawy oceniony został negatywnie przez rolnicze organizacje i związki, ponieważ nie satysfakcjonuje ich ani katalog, ani zakres proponowanych zmian. Domagają się znacznego rozszerzenia nowelizacji w następujących obszarach:

- powiązania podwyższenia składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe dla niektórych ubezpieczonych ze zwiększeniem im świadczeń z tego ubezpieczenia,
- odstąpienia od jakichkolwiek ograniczeń w dostępie do systemu ubezpieczenia społecznego rolników dla rolników prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą; zarówno w zakresie długości okresu ubezpieczenia z mocy ustawy (obowiązkowego) w KRUS przed rozpoczęciem prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej, jak też w zakresie jej rozmiaru (osiąganych z tej działalności dochodów),
- nieograniczonego dostępu do systemu ubezpieczenia społecznego rolników dla wszystkich osób prowadzących gospodarstwa rolne bez względu na to, czy jednocześnie pracują zarobkowo poza rolnictwem (np. na podstawie umowy o pracę, umowy zlecenia lub innej umowy); postulują pełną dowolność dla

tych osób w wyborze systemu ubezpieczenia społecznego – powszechnego w ZUS albo rolnego w KRUS.

Jednocześnie związki zawodowe rolnicze występują z szeregiem postulatów o uregulowanie w projekcie nowelizacji dodatkowych zagadnień. W szczególności dotyczy to znacznego poszerzenia uprawnień Rady Ubezpieczenia Społecznego Rolników oraz objęcia pracowników rolnych ubezpieczeniem społecznym rolników. NSZZ RI „Solidarność” postuluje ponadto o włączenie do systemu ubezpieczenia społecznego rolników rybaków łodziowych.

Pozostałe organizacje, tj. Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych oraz Polska Konfederacja Pracodawców Prywatnych „Lewiatan” wyraziły opinię, że z uwagi na bardzo dużą dotację budżetową do systemu ubezpieczenia społecznego rolników zaproponowana w projekcie podwyżka i zróżnicowanie składek dla rolników jest niezadowolająca. Rolnicy powinni płacić składki na takich samych zasadach, jak osoby prowadzące pozarolniczą działalność gospodarczą. „Lewiatan” proponuje ponadto, że rolnikom, którzy nie uzyskują dochodów uznanych za minimalne, można dopłacać z budżetu do składki. Niezbędne jest jednak określanie lub szacowanie dochodów rolniczych. Postulują objęcie rolników podatkiem dochodowym.

3. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Projektowana ustawa będzie miała nieznaczny wpływ na budżet państwa.

Roczny przypis składek na ubezpieczenie społeczne rolników w związku ze zróżnicowaniem składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe dla rolników prowadzących działalność rolniczą w gospodarstwach rolnych, których obszar użytków rolnych przekracza 50 ha przeliczeniowych, ulegnie zwiększeniu o niespełna 22,4 mln zł.

4. Wpływ regulacji na rynek pracy

Projektowana ustawa nie będzie miała wpływu na rynek pracy.

5. Wpływ regulacji na konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki

Projektowana ustawa nie będzie miała bezpośredniego wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość.

6. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny

Projektowana ustawa nie będzie miała wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

URZĄD
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ STANU

Mikołaj Dowgielewicz

Min.MD&040/08/DP/as

Warszawa, dnia 12 września 2008 r.

Pan
Maciej Berek
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o zmianie ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników wyrażona na podstawie art. 9 pkt 3 w związku z art. 2 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2a ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494, z późn. zm.) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej Mikołaja Dowgielewicza

Szanowny Panie Ministrze,

W związku z przedłożonym projektem ustawy (pismo nr RM-10-151-08) pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

Projektowana regulacja nie jest objęta zakresem prawa Unii Europejskiej.

Z poważaniem,

Z up. Sekretarza Komitetu
Integracji Europejskiej

Sidonia Jędrzejewska
PODSEKRETARZ STANU
Sidonia Jędrzejewska

Do uprzejmej wiadomości:

Pan Marek Sawicki
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi